

Systematiskt socialt arbete med barn

SAMMANDRAG

Socialt arbete inom barnskyddet kan indelas i tidigt stöd, utredning av behovet av barnskydd, skedet som baseras på klientplanen för öppen vård, krisarbete, arbete i placeringsskedet och eftervård. På Heikki Waris-institutet som är en forsknings- och utvecklingsenhet för socialt arbete utvecklades inom ramen för projektet Lapsen kanssa (Med barnet) planeringsskedet, processen, innehållet och metoderna för klientplanering för öppenvård som utgår från planmässigt socialarbete. Syftet var att öka socialt arbetets planmässighet. Den princip som genomsyrar all utveckling är att barnet är det centrala: att få fram synvinkeln på barnet och barnets egen synvinkel.

Projektets utvecklings sätt var att undersöka yrkespraxis genom ett grepp, där utvecklingsarbetet skedde i nära samspel med fältet. Enskilda socialarbetare från Helsingfors, Esbo och Vanda deltog i utvecklingsarbetet. Utvecklingssocialarbetaren utförde tillsammans med socialarbetarna och deras klientfamiljer klientarbete från ett halvt till ett år. Klienterna utgjordes av sju barn och elva föräldrar. Sättet att genomföra utvecklingsarbetet kunde också betecknas som en undersökning av praxis med hjälp av många aktörer, då man omväxlande reflekterade över fältarbetet i grupperna, skrev om det eller gjorde upp arbetsmodeller.

Det planmässiga arbete för öppenvård inom barnskyddet, som grundar sig på klientplanering kan enligt den erfarenhet som projektet har gett indelas i tre skeden: uppgörande av en plan, egentligt arbete och utvärdering. Innehållet i dessa skeden strukturerades under projektet. I det systematiskt arbetet befanns att förändrings- och stödarbete kunde indelas i olika variationer, som intensivt förändringsarbete, förändringsarbete, intervention, uppföljningsarbete och stöd efteråt. Innehållet i socialt arbete kan också grovt indelas i två sektioner: processtyrningsarbete och möten med klienterna. Socialt arbetet lägger i sin förändringsorienterade verksamhet tyngdpunkten på processtyrning och möten med klienterna, medan andelen socialt arbete i stödorienterat socialt arbete närmast är processorienteringsarbete och möten med klienterna är reducerat till minimum.

Arbetet kan struktureras genom att klassificera processen och innehål-
len i socialt arbetet. Sålunda kan exaktare definieras vilken typ av arbete
som behövs i olika situationer. Genom att reglera arbetsintensiteten i
enlighet med processens skede är det lättare att välja ett tillvägagångssätt
som är förnuftigt med tanke på effektiviteten, samt att välja ett systema-
tiskt arbetssätt.

Man strävade inom projektet också till att utreda dimensionerna för
barnets delaktighet och barnskyddet under tiden som det systematiskt
arbetet pågår. Barnens delaktighet verkade formas av olika element av
delaktighet, bland vilka man i socialt arbetet måste välja utgående från
barnets ålder och den rådande situationen. Barnets delaktighet i alla skeden
av det systematiskt arbetet tycktes stöda förverkligandet av skyddsfunkti-
onen. Barnskyddet möjliggörs genom barnets delaktighet. Inom projektet
utvecklades också barnens och föräldrarnas delaktighet genom att de fick
göra en utvärdering av barnskyddsarbetet. Klienternas egen utvärdering
gav goda erfarenheter. Klienternas utvärdering av arbetet kan vara en
okomplicerad del av socialarbetets klientarbete. Under projektet utarbetades
metoden för utvärdering av barnskyddet för barn, ungdomar och föräldrar
tillsammans med arbetare samt också blanketter för utvärdering av hur
den egna situationen framskrider.